

แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4

กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ รายวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มเติม ชีววิทยา 4 รหัสวิชา ว 30244

ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5

ภาคเรียนที่ 2

ปีการศึกษา 2561

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 ยีนและโครโมโซม

เรื่อง โครโมโซม

สอนโดย นางสาวสุมาลี กุลแสนไชย

เวลา 2 ชั่วโมง

1. มาตรฐานการเรียนรู้/ผลการเรียนรู้

มาตรฐาน ว 1.2 เข้าใจกระบวนการและความสำคัญของการถ่ายทอดลักษณะทางพันธุกรรม วิวัฒนาการของสิ่งมีชีวิต ความหลากหลายทางชีวภาพ การใช้เทคโนโลยีชีวภาพที่มีผลต่อมนุษย์และสิ่งแวดล้อม มีกระบวนการสืบเสาะหาความรู้และจิตวิทยาศาสตร์ สื่อสารสิ่งที่เรียนรู้และนำความรู้ไปใช้ประโยชน์

ผลการเรียนรู้

สืบค้นข้อมูล ทดลอง อธิบาย อภิปรายและวิเคราะห์สภาพปัญหาเกี่ยวกับการถ่ายทอยีนและโครโมโซม การค้นพบสารพันธุกรรม โครโมโซม องค์ประกอบทางเคมีของ DNA โครงสร้างของ DNA สมบัติของสารพันธุกรรม และมีเวทซ์

2. จุดประสงค์การเรียนรู้

เมื่อนักเรียนเรียนเรื่อง การถ่ายทอยีนและโครโมโซม แล้วนักเรียนสามารถ

1. อภิปรายและอธิบายรูปร่าง ลักษณะของโครโมโซมในเซลล์ร่างกาย (K)
2. สืบค้นข้อมูล อภิปรายและสรุปเกี่ยวกับจำนวนโครโมโซมของสิ่งมีชีวิตต่างชนิดกัน (K)
3. สืบค้นข้อมูล อภิปรายและอธิบายส่วนประกอบของโครโมโซม (K)
4. ระบุและจำแนกรูปร่างและส่วนประกอบของโครโมโซม (P)
5. นำความรู้เรื่องรูปร่างและส่วนประกอบของโครโมโซมไปสร้างโมเดลจำลองของโครโมโซม (A)

3. สาระสำคัญ

รูปร่างลักษณะและจำนวนโครโมโซม - ส่วนประกอบของโครโมโซม

4. สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน

1. ความสามารถในการสื่อสาร
  - การอธิบาย การเขียน
2. ความสามารถในการคิด
  - วิเคราะห์ความสำคัญ วิเคราะห์ความสัมพันธ์ วิเคราะห์หลักการ
  - การสืบค้นโดยใช้กระบวนการทางวิทยาศาสตร์
3. ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต
  - กระบวนการทำงานกลุ่ม

5. คุณลักษณะอันพึงประสงค์

1. มีวินัย
2. ใฝ่เรียนรู้
3. มุ่งมั่นในการทำงาน

6. สารการเรียนรู้

รูปร่างลักษณะ และจำนวนโครโมโซม ขณะที่ยังไม่มี การแบ่งเซลล์ โครโมโซมจะมีลักษณะเป็นเส้นยาวพันกันอยู่ในนิวเคลียส เรียกว่า โครมาทิน (Chromatin) เมื่อมีการแบ่งเซลล์ โครมาทินจะจำลองตัวเองเป็นเส้นคู่ แล้วขดตัวสั้นและหนาขึ้นจนมองเห็นเป็นแท่ง เรียกว่า โครโมโซม โครโมโซมประกอบด้วยโครมาทิด 2 อันยึดติดกันตรงเซนโทรเมียร์ (Centromere) สิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดจะมีจำนวนโครโมโซมแตกต่างกัน

โครโมโซมประกอบด้วย DNA และโปรตีน สารพันธุกรรมทั้งหมดของโครโมโซม 1 ชุด ของสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่งๆ เรียกว่า จีโนม (genome)

7. การจัดกระบวนการเรียนรู้

ขั้นที่ 1 ขั้นสร้างความสนใจ(Engagement)

1. ครูทบทวนเรื่อง โครโมโซม ยีน และสารพันธุกรรม ที่ได้เรียนรู้มาแล้ว โดยตั้งประเด็นให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย ดังนี้

- จากการศึกษาการแบ่งเซลล์ นักเรียนจะเห็นโครโมโซมชัดเจนในการแบ่งเซลล์ระยะใด
- โครโมโซมของสิ่งมีชีวิตต่าง ๆ น่าจะมีจำนวนเท่ากันหรือไม่

โดยเปิดโอกาสให้นักเรียน ได้อภิปรายและแสดงความคิดเห็นอย่างอิสระ

ขั้นที่ 2 การสำรวจและค้นหา (Exploration)

1. นักเรียนแบ่งกลุ่ม กลุ่มละ 3-5 คน โดยละความสามารถ เก่ง : ปานกลาง : อ่อน (1:3:1) โดยให้สมาชิกแต่ละคนสืบค้นข้อมูลโดยศึกษาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องโครโมโซม โดยครูกำกับให้นักเรียนตั้งใจเรียนรู้ตามคำแนะนำสำหรับนักเรียนในบทเรียนสำเร็จรูป และครูเน้นความซื่อสัตย์ในการเรียนรู้ การทำแบบทดสอบก่อนเรียน การศึกษากรอบเนื้อหาแต่ละกรอบ และการตอบคำถามในกรอบเนื้อหา ครูแจ้งให้นักเรียนทราบว่าผลงานของนักเรียนคือผลงานของกลุ่ม

2.นักเรียนทุกคนทำแบบทดสอบก่อนเรียน บทเรียนสำเร็จรูป

ขั้นที่ 3 ขั้นอธิบายและสรุป (Explanation)

1. ครูให้นักเรียนให้นักเรียนร่วมกันอภิปราย โดยใช้แนวคำถามคือ
  - รูปร่างลักษณะของโครโมโซมแตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร ใช้อะไรเป็นเกณฑ์ในการจำแนกรูปร่างของโครโมโซม นักเรียนควรสรุปได้ว่า

แนวตอบ โครโมโซมมีขนาดต่างกัน และรูปร่างของโครโมโซมแตกต่างกันด้วย การจำแนกรูปร่างของโครโมโซมใช้ตำแหน่งของเซนโทรเมียร์ในการแบ่งรูปร่าง และลักษณะของโครโมโซม โครโมโซมบางแท่งมี

ตำแหน่งของเซนโทเมียร์อยู่ตรงกลางของโครโมโซม ทำให้แขน 2 ข้างของโครโมโซมยาวเท่ากัน บางแห่งเส้นเซนโทเมียร์ค่อนข้างตรงด้านใดด้านหนึ่งทำให้แขนด้านหนึ่งยาว อีกด้านหนึ่งสั้น บางแห่งตำแหน่งของเซนโทเมียร์อยู่ทางด้านปลายสุดของโครโมโซมด้านใดด้านหนึ่งทำให้มีแขนเพียงด้านเดียว

- สิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดมีจำนวนโครโมโซมเท่ากันหรือไม่

แนวตอบ ไม่เท่ากัน แต่สิ่งมีชีวิตบางชนิดจะมีจำนวนโครโมโซมเท่ากัน ตัวอย่างเช่น สุนัขและไก่มีจำนวนโครโมโซม 78 แห่งเท่ากัน ในพืช เช่น กล้วย และแตงโมมีจำนวนโครโมโซม 22 แห่งเท่ากัน

- สิ่งมีชีวิตที่มีจำนวนโครโมโซมเท่ากันจะมีโครโมโซมที่มีรูปร่างลักษณะเหมือนกันหรือไม่อย่างไร

แนวตอบ น่าจะไม่เหมือนกัน

- นักเรียนคิดว่าจำนวนโครโมโซมมีความสัมพันธ์กับระดับความซับซ้อนของสิ่งมีชีวิตหรือไม่

แนวตอบ จำนวนโครโมโซมจึงไม่น่าจะมีความสัมพันธ์กับระดับความซับซ้อนของสิ่งมีชีวิต

2. ครูตั้งคำถามเพื่อให้นักเรียนที่นั่งตามกลุ่มแล้วร่วมกันอภิปรายและนำเสนอหน้าชั้นเรียน โดยมีแนวคำถาม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 โครโมโซมมีส่วนประกอบอะไรบ้าง

กลุ่มที่ 2 องค์ประกอบส่วนใหญ่ของโครโมโซมได้แก่อะไร

กลุ่มที่ 3 โปรตีนในโครโมโซมมีบทบาทอย่างไร

กลุ่มที่ 4 โครโมโซมของยูคาริโอตแตกต่างจากโพรคาริโอตอย่างไร

กลุ่มที่ 5 นิวคลีโอโซมคืออะไร

นักเรียนควรสรุปได้ว่า โครโมโซมประกอบด้วยโปรตีนและ DNA มีโปรตีนประมาณ 2 ใน 3 ของโครโมโซม โปรตีนในโครโมโซมมีหน้าที่แตกต่างกัน เช่น โปรตีนบางชนิดช่วยในการขดตัวของ DNA บางชนิดเกี่ยวข้องกับกระบวนการจำลองตัวเองของ DNA บางชนิดเกี่ยวข้องกับการแสดงออกของยีน ฯลฯ

นิวคลีโอโซม คือส่วนของสาย DNA ที่พันรอบโปรตีนฮิสโตน โครโมโซมของยูคาริโอตจะมีลักษณะเป็นสายยาว ของโพรคาริโอตจะมีลักษณะเป็นวงแหวนและมีขนาดเล็กมาก

3. ให้นักเรียนนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษา มาร่วมกันอภิปรายภายในกลุ่ม โดยที่สมาชิกในกลุ่มผลัดกันเล่าให้เพื่อนฟัง หลังจากนั้นให้แต่ละกลุ่มนำข้อมูลของตนเองมาร่วมอภิปรายกับกลุ่มอื่นในชั้นเรียน

ขั้นที่ 4 ขั้นขยายความรู้ (Elaboration)

1. ครูชี้แจงเพิ่มเติมเพื่อขยายความรู้ให้นักเรียนดังนี้ สิ่งมีชีวิตแต่ละชนิดจะมีจำนวนโครโมโซมที่แน่นอน และโครโมโซมแต่ละแห่งจะมีขนาดและรูปร่างคงที่ โดยสิ่งมีชีวิตชนิดหนึ่ง ๆ อาจมีโครโมโซมที่มีรูปร่างแบบเดียวหรือหลายแบบก็ได้

2. นักเรียนแต่ละคนพิจารณาว่า จากการศึกษาบทเรียนสำเร็จรูป เรื่องโครโมโซม แล้ว มีจุดใดบ้างที่ยังไม่เข้าใจหรือยังสงสัย ถ้ามีครูช่วยอธิบายเพิ่มเติมให้นักเรียนเข้าใจ

3. นักเรียนแต่ละกลุ่มช่วยกันจำลองโครโมโซมโดยการปั้นรูปโครโมโซมจากดินน้ำมัน (จำแนกตามลักษณะ ขนาด และตำแหน่งของเซนโทเมียร์)

ขั้นที่ 5 การประเมินผล (Evaluation)

1. ครูให้นักเรียนประเมินผลงานของกลุ่มตนเอง กลุ่มอื่น ๆ ให้คะแนนและจัดลำดับ

2. ประเมินความร่วมมือในการทำกิจกรรมกลุ่ม ผลจากการทำกิจกรรม
3. นักเรียนบันทึกสิ่งที่ได้จากการเรียนรู้ลงในสมุด
4. ครูและนักเรียนร่วมกันสรุปการเรียนรู้เรื่อง โครโมโซม
5. นักเรียนทำแบบทดสอบหลังเรียน เรื่อง โครโมโซม

8. สื่อการเรียนการสอน

1. หนังสือเรียนวิชาชีววิทยา เล่ม 4 ของ สสวท.
2. บทเรียนสำเร็จรูป เรื่อง โครโมโซม

9. การวัดผลประเมินผล

การวัดผลประเมินผล ด้าน	วิธีการวัด	เครื่องมือวัด	เกณฑ์การผ่าน
1. ด้านความรู้ความ เข้าใจ	1. ตรวจสมุดบันทึก 2. ตรวจแบบทดสอบหลัง เรียน จำนวน 10 ข้อ	1. สมุดบันทึก 2. แบบทดสอบหลังเรียน	1. ทำได้ถูกต้อง 70 % ขึ้นไป
2. ด้านคุณลักษณะที่พึง ประสงค์	- การสังเกตพฤติกรรม รายบุคคล - การประเมินผลงานกลุ่ม	แบบสังเกตพฤติกรรม รายบุคคล - แบบบันทึกผลจากการ สังเกตการปฏิบัติงานกลุ่ม	ได้คะแนนในระดับ 2 ขึ้นไป

10. บันทึกหลังสอน (สิ่งที่พบจากการสอน/ปัญหาอุปสรรค/ข้อเสนอแนะ)

สิ่งที่พบจากการสอน (ที่สามารถนำไปสู่วิจัยในชั้นเรียน)

...นักเรียนให้ความสนใจในกิจกรรมการเรียนการสอนดี แต่ยังคงความสนใจเกี่ยวกับตำแหน่งที่อยู่ของสารพันธุกรรมกับโครโมโซม .....

ปัญหาและอุปสรรค

นักเรียนทำกิจกรรมปั้นรูปจำลอง รูปร่างของโครโมโซมไม่ทันเวลาที่กำหนด-----

ข้อเสนอแนะ แนวทางแก้ไขปัญหา

-----ให้นักเรียนนำรูปจำลอง รูปร่างโครโมโซมไปทำนอกเวลา-----

ลงชื่อ.....

(นางสุมาลี กุลแสนไชย)

ตำแหน่ง ครู

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.2561

ความเห็นของหัวหน้าสถานศึกษา/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย

ได้ทำการตรวจแผนการจัดการเรียนรู้ แล้วมีความคิดเห็นดังนี้

1. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

- ดีมาก
- ดี
- พอใช้
- ควรปรับปรุง

2. การจัดกิจกรรมได้นำเอากระบวนการเรียนรู้

- เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมาใช้ในการสอนได้อย่างเหมาะสม
- ยังไม่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ควรปรับปรุงพัฒนาต่อไป

3. เป็นแผนการจัดการเรียนรู้ที่

- นำไปใช้ได้จริง
- ควรปรับปรุงก่อนนำไปใช้

4. ข้อเสนอแนะอื่นๆ

.....
.....
.....

ลงชื่อ..... .....

(นายธนกฤต พรพิมลวงศา)

ผู้อำนวยการโรงเรียนนาจ้ววิทยาสรรค์